

AN UNPUBLISHED MANUSCRIPT: A SHORT HISTORY OF THE “A. D. XENOPOL” COUNTY LIBRARY ARAD

UN MANUSCRIS INEDIT: BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „A. D. XENOPOL” ARAD, O SCURTĂ ISTORIE

Ioana NISTOR

Biblioteca Universitară „Tudor Arghezi”
Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Abstract

An unpublished manuscript containing information about the “A. D. Xenopol” County Library Arad, a public institution with a cultural tradition of over 130 years. The library was founded in 1881, by the Kölcsey cultural association, housed in the Cultural Palace; in 1918, the library included about 18000 volumes, and after the Great Union, the library received the book donation of A. D. Xenopol. In 1981, the library included 326.750 volumes, and after two other relocations, the nowadays premises is the eclectic building on Gheorghe Popa de Teiuș Street.

Rezumat

Un manuscris inedit cu informații privind Biblioteca Județeană „A. D. Xenopol” Arad, instituție publică cu o tradiție culturală de peste 10 de ani. Biblioteca a fost înființată în 1881, de către societatea culturală Kölcsey, având sediul în interiorul Palatului Cultural; în 1918, biblioteca cuprindea aproximativ 18000 de volume și după Marea Unire, a primit donația de carte „A.D. Xenopol”. În 1981, biblioteca avea un număr de 326.750 de volume și după două relocări de spațiu, locația actuală este în clădirea eclectică de pe strada Gheorghe Popa de Teiuș.

Key words: library, history, Arad, books, locations.

Cuvinte cheie: bibliotecă, istorie, Arad, cărți, locații.

Biblioteca, spațiul în care citim, ascultăm, discutăm, cercetăm cartea, scriitorul, editorul, în care ne întâlnim cu semenii însetați de cunoaștere. Biblioteca, spațiul unde farmecul cărților formează un univers propriu, individual și în același timp, global și colectiv. Biblioteca, spațiul clasic sau virtual în zilele noastre, ce constituie un adevărat templu de învățătură ce are mereu porțile deschise, fără a face diferențe între indivizi. Biblioteca, locul unde se păstrează amintiri și gânduri, formule și ecuații, istorie și istorii ce farmecă prin multitudinea de tezaure ce așteaptă cuminiți pe raft să își împărtășească bogăția.

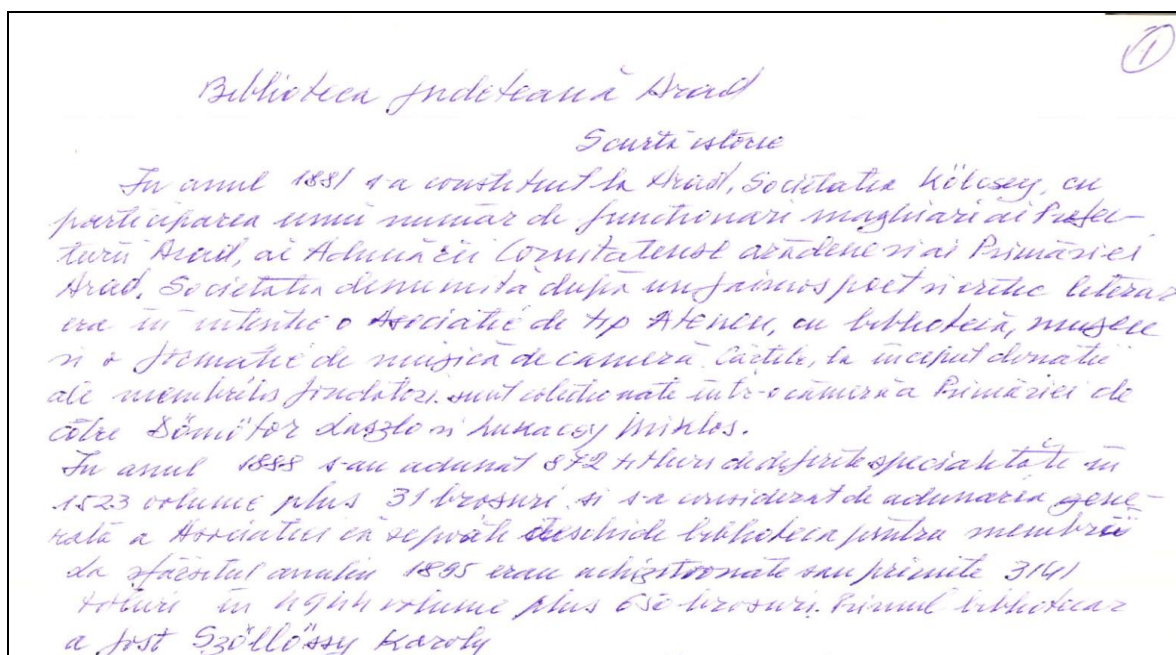
Informații lapidare așternute pe două coli de hârtie. Un text în manuscris..., scurt, concis și la obiect. Și totuși, un text ce te determină să te întrebi: „Ce este dincolo de aceste fapte? Cine a scris aceste informații care te fac să cauți mai adânc, să afli mai mult despre istoricul unei biblioteci?”. Deoarece și biblioteca are cu siguranță un trecut, un prezent actual și probabil un viitor. Răspunsul întrebărilor este reprezentat de un om ce a iubit cartea, care și-a însușit valorile bibliofile în mod organic, cercetându-le pe de-a întregul, oprindu-se cu răbdare și clipe vărsate timpului asupra unui detaliu, fie copertă, fie gravor sau o informație ce trebuia căutată în alte cărți și valorificată ca veritabilă sau falsă. Cu siguranță, omul ce este indisolubil conectat cu cartea, trebuie să fie parte din viața unei biblioteci. Astfel, Dan Lăzărescu a fost omul de cultură ce a făcut parte integrantă din istoricul Bibliotecii Județene „A.D. Xenopol” din Arad, având rolul omenesc și

integru asumat de a lăsa mărturie o scurtă istorie, sub forma unui manuscris, pe care îl redăm în continuare:

„Biblioteca Județeană Arad

Scurtă istorie

În anul 1881 s-a constituit la Arad, Societatea Kölcsey, cu participarea unui număr de funcționari maghiari ai Prefecturii Arad, ai Adunării Comitatense arădene și ai Primăriei Arad. Societatea denumită după un faimos poet și critic literar, era în intenție de tip Ateneu, cu bibliotecă, muzeu și o formație de muzică de cameră. Cărțile, la început donații ale membrilor fondatori, sunt colecționate într-o cameră a Primăriei de către Dömötör Laszlo și Lukácsy Miklós.

În anul 1888 s-au adunat 872 titluri de diferite specialități în 1523 volume plus 31 broșuri și s-a considerat de adunarea generală a Asociației că se poate deschide biblioteca pentru membrii. La sfârșitul anului 1895 erau achiziționate sau primite 3141 titluri în 4944 volume plus 650 broșuri. Primul bibliotecar a fost Szöllösy Karoly.

Până în anul 1913 s-au adunat suficiente fonduri pentru ca biblioteca să înceapă să capete importanță în cultura arădeană.

În urma tratatelor cu Primăria, Asociația a primit Palatul Cultural recent terminat iar orchestra și biblioteca s-au mutat aici, muzeul rămânând la etajul II al Teatrului. Biblioteca a fost deschisă publicului însă contra cost.

În anul 1918, biblioteca avea un fond de aproximativ 18000 volume, cea mai mare parte în maghiară, dar și în germană, franceză, latină, în română doar 3 titluri.

După Unire s-a adăugat fondului donația A.D. Xenopol, cu un total de 2032 volume și o alta, din partea Academiei Române și a Asociației Editorilor bucureșteni, ceva mai mare de 25000 volume, cele mai multe în română, dar și în franceză, germană, maghiară și italiană. Au mai urmat și alte donații așa încât necesitățile de lectură ale arădenilor să fie cât mai bine satisfăcute, indiferent de limbă și nivel de pregătire.

Un impuls deosebit a dat activității bibliotecii dr. Nichi Lazăr, numit director al Palatului Cultural în februarie 1921.

Sub îndrumarea sa s-a început publicarea cataloagelor de bibliotecă, din 1923 până în 1939, s-a început un program amplu de diversificare a activității cu cartea. Războiul a limitat activitatea cu cartea, iar în 1945 a fost numit la conducerea Palatului Cultural, Nestor Covaci, rămas în post până în 1955.

În 1948 a venit naționalizarea, înțeleasă în domeniul lecturii publice în mod deosebit. Au fost confiscate, cel mai adesea fără nici un document, bibliotecile diferitelor asociații (ASTRA, Kölcsey), bibliotecile publice particulare, ale bisericilor, toate aceste fonduri fiind preferențial dirijate spre Biblioteca Palatului Cultural. Paralel începe crearea de biblioteci sindicale dar exclusiv cu carte nouă.

I se alocă Bibliotecii un spațiu suplimentar al Tipografiei Ienciu în care vor fi adunate și foarte multe cărți de valoare din biblioteca profesorilor de la Liceul Moise Nicoară, azi Ioan Slavici.

Ca urmare, fondurile Bibliotecii Municipale au crescut mult, dar apare și procesul de selecție ideologică, multe titluri intrând în categoria „Secret”.

Ca urmare, în 1981, fondurile atingeau 326.750 volume, depozitele nu mai puteau cuprinde atâtea carte și s-a luat măsura atribuirii unui sediu nou, pe str. Lucian Blaga, unde azi se află Comisariatul Militar, de unde va fi apoi mutat pe str. Gh. Popa, sediul actual. La adresa din str. Lucian Blaga s-au făcut următoarele mutări:

- selecția fondului prețios („Sala de lectură”) și cartea de împrumut. Fondul prețios a fost pus la conservat în garajele din fundul curții, învelit în hârtie cu strat de bitum, iar cartea curentă a fost dată la împrumut. Când s-a început desfacerea pachetelor din Sala de lectură s-a constatat că peste pachete a plouat, o parte din cărți s-au infectat cu ciuperci distrugătoare, iar altă parte din cărți au fost descompletate.

Această situație este caracterizată de o vorbă a bibliotecarilor: „două mutări fac cât un incendiu bun”.

La aceasta, după revoluție, a avut loc retrocedarea imobilului Tipografiei Ienciu către cei îndreptățiți. Fondul de acolo, de mare valoare, a fost în parte îngheșuit în subsolul igrasios al clădirii din str. Gh. Popa, altă parte a fost casat.

Masacrarea acestui excepțional fond de carte continuă cu tenacitate. Nu există un laborator de patologie a cărții bine înzestrat, cercetările asupra stării de sănătate a fondului au fost împiedicate să ajungă la dispoziția publicului.

Dan Lăzărescu”

